

TEXT: Petr Pánek

FOTO: archiv Dagmar Otcovské a Antonína Zralého

4. DÍL
(Polo)zapomenuté
příběhy

Herec Břetislav Veselý

Letos uplynulo 66 let od vzniku pantomimy neslyšících. Když se v roce 1952 sešla parta neslyšících dobrovolníků, netušili, jaký úspěch bude jejich pantomima mít. V jejich čele stál jedenatřicetiletý charismatický neslyšící herec, sportovec a pozdější předseda Pražského spolku neslyšících Břetislav Veselý.

Hned jejich první divadelní hra hraná v divadle DISK, *Strakonický dudák*, měla velký úspěch. Režie této Tylovy hry z roku 1847 se ujal Jaroslav Wagner. Spolu s hrou *Ženichové* o dva roky později (1954) patřily k tomu nejlepšímu, co pantomima neslyšících mohla nabídnout.

Břetislav Veselý sehrál za dvacet let desítky rolí, nezapomenutelný byl třeba jako mileneček v komedii *Stará historie* (1956) nebo jako hospodář ve hře *O krajíčku chleba* (1957) v režii Moby Urbanové ve Smetanově divadle. Navždy si ho však budeme pamatovat právě jako Švandu dudáka, který

se vydá do světa vydělat peníze na svatbu s Dorotkou (hrála ji jeho budoucí žena Otýlie Hořejšová). Další vynikající role ztvárnili Olga Masníková (princezna Zulika) a Vladimír Buberle (podvodník Vocilka). Požádal jsem pamětníky, aby zavzpomínali na tohoto vynikajícího neslyšícího herce.

Vzpomíná dcera Dagmar Otcovská

„Táta se narodil 27. června 1921 v Zabrušanech (u Teplic) a zemřel 21. září 1990 v Praze. Jeho otec byl horníkem (narozen 1881) a matka v domácnosti (1889). Břetislav byl nejmladší ze šesti sourozenců, jediný neslyšící, ale jedna jeho starší sestra měla později všechny děti neslyšící.“

Do školy chodil v rodných Zabrušanech, v sousedních Želénkách (rodiště spisovatele Rudolfa Čechury, tvůrce Maxipsa Fíka) pak hrál fotbal. V Plzni se potom vyučil malířem-lakýrníkem. Skoro celý život pracoval v Praze ve Vagonce Tatra Smíchov jako lakýrník.

Brzy se v Praze oženil s neslyšící paní a z tohoto prvního manželství měl syna Ladislava Veselého (1946–2008). V roce 1959 se oženil s mou maminkou Otýlií Hořejšovou. Bydleli jsme v Praze v Pařížské ulici 22 naproti Staronové synagoze.

Tatínek byl veselý nejen podle jména, byl i sportovec a pohledný muž. Učil mě lyžovat, plavat a hlavně krásně maloval. Když jsem byla malá, pořád jsme spolu malovali, já vždy malovala po něm. Mohl z něj být šikovný sochař, v mládí pracoval u jednoho sochaře a z té doby jsme měli doma jeho dvě sochy – čínského bůžka a Žižku na koni. Taky dělal některé kusy ná-

Břetislav Veselý jako člen výboru I. PSKH v roce 1947

S Antonínem Zralým v Krkonoších v březnu 1976

bytku. Byl asi hodně umělecky nadaný, jenže pocházel z dost chudého prostředí. Táta jako neslyšící nemohl ve své době svůj talent úplně prodat..."

Vzpomíná herec Antonín Zralý, kolega z práce

„S Břetislavem Veselým jsem se poznal v práci. V roce 1969 jsem jako vyučený zámečník nastoupil do Vagónky Tatra Smíchov, kde jsem dělal klempíře. Díky Josefu Zemanovi tam pracovalo asi deset neslyšících, například Čížek, Smrž, Melka, Schmid, Lukeš, Křeček a právě Veselý.

Byl manuálně velmi šikovný, mistr mu svěřoval i náročné lakýrnické práce. Když toho měl už dost, vždy si na chvíli „odběhl“ mezi nás klempíře a vyprávěl, co je nového. Hodně se zajímal o dění kolem sebe, bavila ho politika, měl přehled. Nesnášel komunisty, i když se narodil ve stejném roce, kdy byla KSČ založena. :-)

Při obědě v kantýně vždy seděl uprostřed neslyšících a bavil nás. Byl to brilantní vypravěč, vtipný a přitom vzdělaný neslyšící. Uměl udělat humor třeba i v tramvaji nebo ve vlaku, žádnou legraci nezkazil. Měl rád společnost, například na dovolené jezdil vždy s partou neslyšících.

Ještě než se věnoval pantomimě, aktivně sportoval. Za I. Pražský sportovní klub hlu-

choněmých hrál už od 40. let 20. století hokej a úspěšně především fotbal, kde hrál levého záložníka. Byl také členem výboru I.PSKH, který v roce 1947 připravil oslavy 25 let trvání našeho nejstaršího sportovního klubu. V roce 1965 spolu s Josefem Zemanem založil Celopražskou základní organizaci neslyšících a rok byl jejím předsedou.

V roce 1952 pomáhal Pivoňkovi, Buberlovi a Zemanovi založit pantomimu neslyšících. Jejich pantomimické ztvárnění veselohry *Ženichové* z roku 1954 dokonce vyhrálo festival Jiráskův Hronov. A to se jej zúčastnilo 2000 divadelních souborů z celého Československa! Veselý hrál zde roli jednoho z rytířů. Neslyšící herci v té době – Veselý, Buberle, Vinický, Suchý, Hořejšová, Masníková – patřili k výrazným osobnostem. V roce 1956 ale z pantomimy Břetislav vystoupil a krátce poté se soubor rozpadl. Svaz invalidů jim totiž nevyplatil peníze ani dovolenou za vyhraný festival. Od té doby neměl rád komunisty.

O mnoho let později, v prosinci 1973, se na Veselého obrátil Jaroslav Paur. Chtěl, aby i neslyšící v ČSR měli vlastní soubor pantomimy a navázali na dřívější slávu. Od ledna 1974 už soubor hrál a vystupoval pod jménem Pražská pantomima neslyšících (PPN). Veselý se stal vedoucím a zároveň i režisérem. Byl jsem u toho a s námi i Stanislav Kleisner, Marta Kleisnerová, Ladislav Spilka, Vladimír Jelen, Miloš Hlom, Zlata Kurcová a pár dalších. Velmi úspěšná byla například hra *Náš život*, za kterou jsme dostali v roce 1978 na festivalu v Litvínově hlavní cenu. V roce 1984 odešel Veselý do divadelního důchodu a novým vedoucím se stal Ladislav Spilka a já se v něm věnoval režii. Dnes je vedoucím Nepanta (název od roku 1990) František Půlpán.

V roce 1981 založili v Brně Jindřich Zemánek a Kaj Kostelník Pantomimu Svazu invalidů (PSI, od roku 1990 Pantomima Systeme International) a Břetislav Veselý se stal na krátký čas vedoucím i tohoto souboru. Chtěl ještě s Brňany založit Pantomimu neslyšících seniorů, ale k tomu už nedošlo..."

Příště: Václav Prinich